

Gevolgen Italië-Albanië migratiedeal moeten wake up call zijn voor EU

20.8.2026 - | Amnesty International Nederland

De Italië-Albanië-overeenkomst brengt mensen in gevaar en is in strijd met de mensenrechten. Volgens de overeenkomst mag Italië mensen op de vlucht buiten haar landsgrenzen opsluiten in Albanië. De gevolgen zijn rampzalig en zouden Europa wakker moeten schudden. Amnesty International roept de EU op te stoppen met haar wrede migratiebeleid.

In de briefing Italy: Extraterritorial migration detention and human rights obligations analyseert Amnesty de overeenkomst tussen Italië en Albanië van 2023. Op basis van deze overeenkomst zijn twee opvang- en detentiecentra in Albanië opgezet die onder Italiaans gezag staan. Dit leidde tot de gedwongen overplaatsing van honderden mensen. Zij lopen het risico te worden opgesloten. Velen van hen hebben geen toegang tot juridische bijstand. De omstandigheden ter plaatse en de schadelijke gevolgen van het buiten Italië opsluiten van mensen leidden ertoe dat verschillende mensen zichzelf verwondden of om het leven wilden brengen.

EU leunt op andere landen met migratiebeleid

De overeenkomst tussen Italië en Albanië ging op 23 februari 2024 in en blijft vijf jaar van kracht. Hierna wordt deze automatisch verlengd. De Italiaanse regering zou meer dan 670 miljoen euro hebben gereserveerd voor de uitvoering tot 2028.

Met de overeenkomst besteedt Italië de detentie van mensen op de vlucht uit buiten haar landsgrenzen, naar Albanië. “Deze uitbesteding heeft uiteindelijk als doel om de verantwoordelijkheid voor mensen op de vlucht en de verplichting om asiel te verlenen aan wie dat nodig heeft, af te schuiven en te ontlopen,” zegt Eve Geddie van Amnesty International. “De overeenkomst tussen Italië en Albanië toont eens te meer aan hoe de mensenrechten onder druk staan door deze aanpak.”

Amnesty International sloeg vlak voor de overeenkomst al alarm over de schadelijke gevolgen die deze zou hebben voor de rechten van mensen in nood op zee en van mensen die naar Albanië worden overgebracht. “Het is duidelijk dat deze zorgen nu realiteit zijn geworden,” zegt Geddie.

Amnesty International vindt dat haar bevindingen een waarschuwing moeten zijn voor de EU. De gevolgen van migratiebeleid dat steeds meer inzet op landen buiten de eigen grenzen (om migratie te beheren), in plaats van uitbreiding van veilige en reguliere routes zijn rampzalig. Ook in Ceuta konden we de gevolgen zien van het Europese migratiebeleid, dat is gericht op uitsluiting en inperking.

Onnodige wreedheid

Tussen oktober 2024 en januari 2025 voerde Italië drie maritieme operaties uit. Op basis van de overeenkomst met Albanië werden 73 mensen rechtstreeks vanuit internationale wateren gedwongen overgebracht naar Albanië. Na talrijke uitspraken van Italiaanse rechtbanken die de detentiebevelen voor deze mensen introkken, stopte Italië de overplaatsingen naar Albanië vanaf volle zee.

In maart 2025 wijzigde de Italiaanse regering de overeenkomst echter om detentie in Albanië mogelijk te maken van mannen tegen wie in Italië een uitzettingsbevel is uitgevaardigd. Hierdoor zijn de afgelopen 15 maanden honderden (geracialiseerde*) mannen gedwongen overgebracht naar het Albanese detentiecentrum in Gjadër.

Ernstige incidenten

Tussen 11 april en 16 mei 2025 werden in het detentiecentrum van Gjadër 42 ernstige incidenten geregistreerd, waaronder ten minste twee pogingen tot ophanging, een protest waarbij drie mensen gewond raakten door gebroken glas, en diverse gevallen van zelfverwonding.

De Italiaanse regering belemmerde onafhankelijk toezicht op de uitvoering van de overeenkomst, onder meer door het parlementaire toezicht te beperken en de gebruikelijke wetgevingsprocedures te omzeilen. Het blijft grotendeels onduidelijk wat er in het detentiecentrum gebeurt, omdat de toegang en het toezicht door onafhankelijke mensenrechtenwaarnemers beperkt is.

Verdediging onder druk

Mensen op de vlucht die in Albanië worden vastgehouden vallen onder de Italiaanse wetgeving. Maar doordat ze ver van Italië vastzitten, en beperkte toegang tot advocaten hebben, is hun toegang tot het recht op asiel of een eerlijk proces beperkt.

Een advocaat die Amnesty International interviewde, zei dat hij zijn cliënt vóór de hoorzitting niet had kunnen ontmoeten en geen tijd had gehad om de verdediging adequaat voor te bereiden. Uit de notulen van de asielhoorzittingen bleek dat mensen vragen met één woord beantwoordden. Volgens de advocaat was dit een teken dat ze waren geïntimideerd.

“Het is logisch dat de mensen die in Albanië worden vastgehouden, zijn getraumatiseerd,” zegt Eve Geddie. “Ze hebben de woestijn doorkruist, zijn in Libië vastgehouden en mishandeld, overleefden de gevaarlijke overtocht over zee en werden na onderschepping door de Italiaanse autoriteiten gedwongen dagenlang naar Albanië te reizen. “

“Anderen zijn vanuit detentie in Italië overgebracht. Ze worden uit hun leven gerukt, laten alles en iedereen achter en moeten dan het hoofd bieden aan een nieuwe omgeving, screenings en papierwerk – terwijl ze van de buitenwereld zijn geïsoleerd. “Het is ondraaglijk en wreed wat hen wordt aangedaan,” aldus Eve Geddie.

Onderminning van de rechtsstaat

Italiaanse rechtbanken en het Hof van Justitie van de EU stelden vast dat de Italiaanse regels en praktijken rond asielaanvragen van mensen uit landen die door Italië als ‘veilig’ zijn aangemerkt (de basis voor de versnelde behandeling van aanvragen) in strijd zijn met het EU-recht en onvoldoende waarborgen bieden voor asielzoekers.

Ondanks herhaalde uitspraken van Italiaanse rechtbanken voor de vrijlating van mensen uit detentie in Albanië, ging de Italiaanse regering door met het vastzetten van mensen. De overheid probeerde de toetsing door de rechtbanken van de aanwijzing van ‘veilige landen’ te beperken. Italië greep zelfs wetgeving aan die bedoeld is voor noodsituaties die de rechtsstaat ondermijnen, zonder redenen aan te voeren.

Mensen tegen wie in Italië een uitzettingsbevel is uitgevaardigd en die daar al in detentie zitten,

kregen ook te maken met aan onwettige verplaatsingen buiten de landsgrenzen, die buiten de bepalingen vielen van het nationale en Europese recht.

“Het is overduidelijk dat de overeenkomst tussen Italië en Albanië onmogelijk kan worden uitgevoerd in overeenstemming met de mensenrechtenverplichtingen van Italië,” zegt Geddie. “Dit moet voor de EU een wake-up call zijn om de uitbreiding van alle toekomstige plannen voor detentie buiten de EU en andere manieren om het migratiebeleid en detentie uit te besteden, definitief op te schorten,” aldus Geddie.

Oproep Amnesty International

De Italiaanse autoriteiten moeten de overeenkomst met Albanië onmiddellijk beëindigen en alternatieven voor detentie invoeren. Detentie zou volgens het internationaal recht het laatste middel moeten blijven. Daarnaast moet Italië ervoor zorgen dat alle mensen die internationale bescherming zoeken toegang hebben tot effectieve en niet-discriminerende asielprocedures en een waardige opvang op Italiaans grondgebied. Alle vluchtelingen en migranten moeten goede juridische bescherming krijgen en er moet onafhankelijk toezicht zijn op hoe zij worden behandeld

Achtergrond

Het Italiaanse ministerie van Binnenlandse Zaken wees herhaaldelijk verzoeken van Amnesty International af om toegang te krijgen tot de detentiecentra in Albanië. Hierbij verwees het ministerie naar veiligheid en openbare orde. Het onderzoek van Amnesty International is gebaseerd op correspondentie met het ministerie van Binnenlandse Zaken en een analyse van gerechtelijke documenten, informatie die is uitgewisseld binnen het maatschappelijke netwerk Tavolo Asilo e Immigrazione, rapporten van parlementsleden en ombudslieden, en interviews met VN-agentschappen en met twee advocaten van mensen die in Gjadër vastzitten.

*geracialiseerd = behandeld worden op basis van bepaalde raciale of etnische kenmerken.

<https://www.amnesty.nl/actueel/gevolgen-italie-albanie-migratiedeal-wake-up-call-voor-eu>